Mini kolegij: Politika i moral u Kantovom „Vječnom miru“

Akademska godina 2026/2027: ljetni semestar

Predavač: Domagoj Vujeva

Kant shvaća vječni mir kao ne samo najvišu svrhu međunarodnog prava, nego i konačnu svrhu prava i politike. Njegovo ostvarenje bezuvjetna je dužnost, čije ispunjenje ne može ovisiti o kalkulacijama političke probitačnosti. Kant općenito smatra kako istinska politika „ne može učiniti ni jedan korak a da se prije toga ne pokloni moralu“ te da „moral presijeca čvor“ kad dođe u sukob s politikom. Na prvi pogled moglo bi se stoga zaključiti kako se radi o moralnom dogmatizmu, koji inzistira na potpunom podređivanju politike moralu (implicirajući njihovu međusobnu suprotstavljenost). No, pripisati Kantu takav stav bila bi ne samo pojednostavljena, nego i fundamentalno pogrešna ocjena njegovog shvaćanja odnosa morala i politike. U političkom provođenju moralnih principa ključna je, prema Kantu, uloga političke razboritosti. Između politike i morala, po njegovu sudu, nema bitnoga sukoba, nego su oni upućeni jedno na drugo: politika bez vodstva moralnih principa puki je politički oportunizam izručen u konačnici povijesnoj kontingenciji, dok je moral bez političke razboritosti ili nemoćan ili politički destruktivan.

U razmatranju Kantova shvaćanja odnosa politike i morala, ovaj mini-kolegij posebno će se fokusirati na tri teme iz spisa „Prema vječnom miru“: 1) ulogu tzv. zakona dopuštanja, koji vladaru dopušta odgodu reformskih mjera, zahtijevanih idejom vječnog mira, ako bi njihovo trenutno provođenje u danim okolnostima dovelo u pitanje opstanak države ili ugrozilo postizanje cilja koji se mjerom nastoji postići, odnosno onemogućilo ostvarivanje konačnog cilja reforme u cjelini; 2) različite konfiguracije odnosa morala i politike koje utjelovljuju likovi „političkog moralista“, „despotskog moralista“ i „moralnog političara“; 3) dvije vrste odnosa politike i morala, od kojih ih jedna dovodi u sukob, a u drugom stoje u suglasju.

Način rada i obaveze studenata:

Čitanje literature za svaki nastavni susret, prezentacije u grupi od 2-3 studenata, sudjelovanje u raspravama. Na osnovu navedenih elemenata formira se završna ocjena.

Distribucija ECTS bodova:

1. Pohađanje nastave (7 susreta po 2 nastavna sata)=0.5 ECTS-a
2. Čitanje literature (oko 30 stranica po susretu, 230 stranica ukupno)=1 ECTS
3. Održavanje prezentacije=0.5 ECTS
4. Sudjelovanje u raspravi=0.5 ECT

Raspored susreta:

1. Vječni mir i mjere koje doprinose njegovom ostvarenju („preliminarni“ i „definitivni“ članci)

    a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 115-130.

b) Kant, Immanuel (1999). *Metafizika ćudoređa*. Matica hrvatska. Zagreb, §§61-62.

2. „Zakon dopuštanja“

a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 119-120 i 140-141.
b) Weinrib, Jacob (2014), ‘Permissive Laws and Dynamism of Kantian Justice’, Law and Philosophy, 33(1), 105-136.

3. Republikanski ustav: razlikovanje “oblika države” i “oblika vladanja”

a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 121-124 i 140.
b) Kant, Immanuel (1999). *Metafizika ćudoređa*. Matica hrvatska. Zagreb, §§51-52.
c) Kersting, Wolfgang (2009) ‘The Civil Constitution in Every State Shall Be a Republican One’, u: Karl Ameriks i Otfried Höffe (ur.), *Kant's Moral and Legal Philosophy*. Cambridge University Press. Cambridge, str. 246-264.

4. „Mehanizam prirode“ kao jamstvo vječnog mira: Kantovo shvaćanje povijesti

a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 130-136.
b) Kant, Immanuel (2000). Ideja opće povijesti s gledišta svjetskog građanstva, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 17-32.
c) Guyer, Paul (2000). *Kant on Freedom, Law, and Happiness*. Cambridge University Press. Cambridge, poglavlje 4. Nature, Morality, and the Possibility of Peace, str. 408-434.

5. Republika kao poredak primjeren i „narodu đavola“

a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 132-136.
b) Kant, Immanuel (2000). Ideja opće povijesti s gledišta svjetskog građanstva, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str. 17-32.
c) Pawlik, Michael (2006). Kant's Nation of Devils and Its State, *Annual Review of Law and Ethics* 14, str. 269-293.

6. Konfiguracije odnosa morala i politike

a) Kant, Immanuel (2000). Prema vječnom miru, u: Kant, Immanuel, *Pravno-politički spisi*. Politička kultura. Zagreb, str.138-148.
b) Klein, Joel T. (2021). On Serpents and Doves: the systematic relationship between prudence and morality in Kant’s political philosophy, *Kant-Studien* 112(1), str. 78-104.

7. Bilanca: Moral i politika u „Vječnom miru“

a) Formosa, Paul (2008). “All Politics Must Bend Its Knee Before Right”: Kant on the Relation of Morals to Politics, *Social Theory and Practice* 34 (2), str. 157-181
b) Nelson, Eric S. (2004) Moral and Political Prudence in Kant, *International Philosophical Quarterly* 44(3), str. 305-319.